

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Valvontasuunnitelma vuodelle 2021

1. JOHDANTO.....	3
2. VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN SIILINJÄRVEN YHTEISTOIMINTA-ALUEELLA SEKÄ KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RESURSSIT	4
3. VALTAKUNNALLISET VALVONTAOHJELMAT	6
4. VALVONTASUUNNITELMA	7
4.1. Yleistä valvontasuunnitelmasta.....	7
Valvontakohteet.....	7
Säännöllisen valvonnan tarkastukset	8
4.2 Elintarvikevalvonta	9
Valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma	9
Elintarvikevalvontakohteet	13
Elintarvikevalvonnan painopistealueet yhteistoiminta-alueella	13
Säännöllisen valvonnan tarkastukset	13
Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet.....	15
4.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta	15
4.3 Terveydensuojeluvalvonta	15
Valtakunnallinen ohjelma	16
Valvonnan painopistealueet yhteistoiminta-alueella	17
Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset	17
Muut tarkastukset ja valvontatoimet	20
4.4 Tupakkavalvonta.....	20
Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020-2024	20
Valvontakohteet.....	22
Säännöllisen valvonnan tarkastukset	22
Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet.....	22
4.5 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	22
Valvontakohteet.....	22
Säännöllisen valvonnan tarkastukset	23
Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet.....	23
4.7 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma	23
Valvontaviranomaisen näytteenotto ja tutkimukset	23
Valvontakohteen maksamat näytteet ja tutkimukset	23
Muu näytteenotto	26
5 VARAUTUMINEN	26
6. VIESTINTÄ	27
6.1 Asiakaspalvelu.....	27
6.2 Tiedottaminen	28
6.3 Kohderyhmien opastus ja kouluttaminen	28
6.4 Yhteistyö	28
7. HENKILÖSTÖN KOULUTUS.....	28
8. SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	29

LIITE A Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman liite (6 s)

1. JOHDANTO

Tämä suunnitelma koskee Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen kuntien muodostamaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta. Yhteistoiminta-alueen vastuukuntana toimii Siilinjärven kunta.

Kansanterveyslain (66/1972) mukaan kansanterveystyön sisällöstä säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Yksi osa kansanterveystyötä ja tarkemmin perusterveydenhuoltoa on ympäristöterveydenhuolto, jolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevien tehtävien hoitoa.

Terveydenhuoltolain 21 §:ssä ympäristöterveydenhuoltoon kuuluviksi laeiksi säädetään kuuluvaksi terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) muutoksineen. Kunnan ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden virkatehtäviä sisältyy edellä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien lisäksi myös mm. eläintautilakiin (441/2013) ja eläinsuojelulakiin (247/1996).

Kunnan viranomaisen valvontatoiminnasta säädetään edellä mainittujen lakien lisäksi mm. rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/625 (ns. valvonta-asetus) ja ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöksistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 854/2002 (ns. eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus) sekä valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta (420/2011).

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (ns. valvontasuunnitelma-asetus) edellyttävät, että kunnallisten valvontaviranomaisten tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat ja niihin sisältyvät painopistealueet sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne. Lainsäädännössä määrätään kunnan valvontasuunnitelman sisällöstä, valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista, valvontakohteiden tarkastustiheydestä, näytteenotosta ja valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnista.

Suunnitelma on hyväksyttävä monijäsenisessä toimielimessä ja toimitettava Itä-Suomen aluehallintovirastolle toimintavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Suunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Toimielimen hyväksymä selvitys ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisesta on lähetettävä aluehallintovirastolle vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen maaliskuun loppuun mennessä.

Ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä, terveyshaittoja ehkäisevää ja yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista. Valvonnan on ehkäistävä terveysvaaroja ja suojattava kuluttajia taloudellisilta tappioilta.

Valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajalle maksullista. Kunta tai yhteistoiminta-alue perii suunnitelmaan sisällyttävistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista kulloinkin voimassa olevan taksan mukaisen maksun. Valvontamaksut määräytyvät tarkastusmäärien ja tarkastuksiin keskimäärin käytettävän ajan perusteella. Siilinjärven ympäristöterveydenhuollon taksassa valvontakohteet ovat jaettu maksuluokkiin, joiden perusteella maksut pääsääntöisesti peritään. Valtio korvaa kunnan valvontaviranomaiselle aiheutuneet kustannukset sellaisista keskusvirastojen kuntien toimeen pantaviksi esittämistä tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka laissa säädetään ao. viraston tehtäviksi.

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonnan osalta lääkelaissa viitataan tupakkalakiin (549/2016). Vaikka voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole vaatimusta nikotiinivalmisteiden valvonnan sisällyttämisestä kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan, on ko. valmisteita koskeva osio sisällytetty tähän suunnitelmaan.

Tässä valvontasuunnitelmassa esitetään vuoden 2021 tarkastusmäärät, tarkastustiheydet ja yksikössä toteutettavat projektit eri valvontalajeissa (liite).

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallinen kohdetietojärjestelmä VATI on otettu käyttöön 1.1.2019, joka on korvannut aikaisemmin käytössä olleet järjestelmät. VATI-järjestelmän käyttöönotossa on ollut haasteita ja järjestelmää kehitetään edelleen. VATI-järjestelmän käyttö on vaatinut runsaasti työaikaa. Aikaisemmin käytössä olleesta TerveKuu-järjestelmästä pidetään vuoden 2021 alusta alkaen voimassa yksi lisenssi.

2. VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN SIILINJÄRVEN YHTEISTOIMINTA-ALUEELLA SEKÄ KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RESURSSIT

Siilinjärvi hoitaa ympäristöterveydenhuollon Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen alueella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Siilinjärvi on tehnyt sopimuksen myös Kuopion kaupungin eläinlääkintähuollon tehtävien hoitamisesta. Ympäristöterveydenhuollon viranomainen on ympäristöterveyslautakunta, jossa on yksi jäsen jokaisesta sopimuskunnasta. Ympäristöterveyslautakunnan kokouksissa on läsnäolo- ja puheoikeus myös sopijakuntien kunnan- ja kaupunginjohtajilla tai heidän valtuuttamilla henkilöillä. Kuopion kaupungin edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus niissä kokouksissa, joissa käsitellään Kuopiota koskevia asioita.

Ympäristöterveyslautakunnan johtosäännön 5 §:n mukaan ympäristöterveyslautakunta hoitaa Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen kuntien ympäristöterveydenhuollon viranomaiselle määrätty tehtävät sekä lääkelaissa kunnalle määrätty nikotiinivalmisteiden myyntiä ja valvontaa koskevat tehtävät. Ympäristöterveyslautakunta on delegoinut toimivaltaansa alaisilleen viranhaltijoille (Siilinjärven kunta, ympäristöterveyslautakunta, toimivallan siirtäminen viranhaltijoille 13.12.2018, 25 §).

Lautakunnan alaiset virat ja toimet sekä niiden hoitajat ja pääasialliset tehtävät on esitetty seuraavassa taulukossa. Viranhaltijoilla on erityislainsäädännön edellyttämä pätevyys.

 Siilinjärven Ympäristöterveyspalvelut		YKSIKÖN RESURSSIEN JAKAUTUMINEN VUONNA 2021					
Valvontalaji	Elintarvike	Terveyden- suojelu	Tupakka/ nikotiini	Eläinlääkintä- huolto	Hallinto	Toimisto +avustaja	Yhteensä
htv	1,8	3,5	0,1	16,4	1,8	3	26,6

Virka / tehtävä	Viranhaltija ja toimipiste	Tehtävät
Kunnaneläinlääkärit + avustaja	<ul style="list-style-type: none"> • Ida Hirsjärvi, Lapinlahti, p. 044 740 1449 • Martta Haukipuro, Siilinjärvi, p. 044 740 1451 • Mira Holopainen, Nilsiä p. 044 740 1453 • Sistinja Hanhisalo, Nilsiä p. 044 740 1461 • Anne Huttunen, Nilsiä, p. 044 740 1452 • Mia Koivisto, Nilsiä, p. 044 740 1454 • Joni Pulliainen, Kaavi, p. 044 740 1459 • Eero Lappeteläinen, Siilinjärvi, p. 044 740 1426 • Olga Eronen, Juankoski, p. 044 740 1445 • Katja Dzhaman, Lapinlahti, p. 044 740 1448 • Reeta Vainio, varahenkilö p. 044 740 1429 • Virpi Seppänen, Siilinjärvi, p. 044 740 1428, sijainen Krisse Koikkalainen • Isa Hallman, Tuusniemi, p. 044 740 1447 • Antti Vartia, Kuopio, p. 044 740 1455 • vastaanottoavustaja Minna-Kaisa Tarjakoski, Siilinjärvi, p. 044 740 1460 • vastaanottoavustaja Anni Koponen, 044 740 1460 • Anneli Laine, Kaavi, p. 044 740 1450 	Peruseläinlääkäripalvelut
Valvontaeläinlääkärit	Suvi Tuomiharju p. 044 740 1480 Julia Permikangas p. 044 740 1456 Petra Lihtamo p. 044 740 1499	<ul style="list-style-type: none"> • eläinsuojeluvalvonta • eläintautivalvonta • elintarvikevalvonta (maidontuotantotilat)
Vastaava eläinlääkäri	Kaisa Hartikainen puh. 044 740 1423	<ul style="list-style-type: none"> • eläinlääkintähuollon suunnittelu ja järjestäminen • elintarvikevalvonta (laitosvalvonta) • lautakunnan pöytäkirjanpitäjä

Virka / toimi	Viran/toimenhaltija	Tehtävät
Terveystarkastajat	Anni Aallosvirta puh. 044 740 1427	<ul style="list-style-type: none"> terveydensuojelun valvonta (pl. talous- ja uimaveden valvonta)
	Antti Hartikainen p. 044 740 1434	<ul style="list-style-type: none"> terveydensuojelun valvonta (pl. talousveden valvonta)
	Sirpa Hakkarainen p. 044 740 1458	Siilinjärvi, Lapinlahti, Rautavaara: <ul style="list-style-type: none"> talousveden valvonta elintarvikevalvonta
	Mari Oikarinen puh. 044 740 1468	Siilinjärvi, Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi ja Rautavaara: <ul style="list-style-type: none"> talous- ja uimaveden valvonta
	Ritva Savolainen puh. 044 740 1424	Siilinjärvi, Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi ja Rautavaara: <ul style="list-style-type: none"> elintarvikevalvonta
Toimistosih-teeri	Katja Närhi puh. 044 740 1425	<ul style="list-style-type: none"> Toimistotyöt
Ympäristöterveysjohtaja	Emilia Savolainen puh. 044 7401 435	<ul style="list-style-type: none"> ympäristöterveysjohtaja, tulosalueen johtaminen, lautakunnan esittelijä

Kaikki terveystarkastajat hoitavat lisäksi tupakkavalvontaa. Elintarvikevalvontaa hoitavat terveystarkastajat tekevät nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin valvontaa.

Harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä palkataan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Ympäristöterveyspalveluiden kesätyöntekijät ja harjoittelijat tekevät mm. näytteenottoa, projektitöitä ja yksinkertaisimpia tarkastuksia vakinaisten viranhaltijoiden valvon-
nassa.

3. VALTAKUNNALLISET VALVONTAOHJELMAT

Keskushallintoviranomaiset, Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ovat laatineet yhteisen valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman 2020-2024. Valvontaohjelmassa määritellään ympäristöterveydenhuollon yleiset ja yhteiset periaatteet ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä

tarkoitettujen valvontaviranomaisten suorittamalle valvonnalle. Sen liitteenä esitetään ympäristöterveydenhuollon toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat ja kyseisen toimialan valvonnan erityispiirteet.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman tulee lainsäädännön ja valvontaohjelmien mukaan sisältää vähintään:

- tarkastusten sisältö;
- valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheys;
- tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika;
- kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen; sekä
- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
- hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Lisäksi valtakunnallisen valvontaohjelman yhteisen osan mukaan kunnan valvontasuunnitelmassa on todettava

- ympäristöterveydenhuollon käytettävissä olevat voimavarat
- riskitekijöiden arviointiin perustuva valvontakohteiden valvontatarpeen määrittely
- valvonnan painopisteet

Kunnan valvontasuunnitelmaan suositellaan myös kirjattavaksi:

- henkilöstön pätevyyden ylläpidon periaatteet
- koulutussuunnitelma
- tarkastussuunnitelma
- näytteenottosuunnitelma
- viestintäsuunnitelma
- erityistilannesuunnitelma
- valvontaviranomaisen käytössä oleva kohderekisteri ja arvio kehittämiskulusta

Valvontasuunnitelma tulee laatia riskiperusteisen valvontatarpeen, ei pelkästään olemassa olevien resurssien, mukaiseksi. Lisäksi valvontasuunnitelmassa tulee varata aikaisempien valvontakokemusten perusteella resursseja myös suunnitelman ulkopuolisten tehtävien hoitoon. Tällaisia ovat esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, lausuntojen antaminen, erityistilanteiden hoitaminen, sidosryhmäyhteistyö sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely.

4. VALVONTASUUNNITELMA

4.1. Yleistä valvontasuunnitelmasta

Valvontakohteet

Yhteistoiminta-alueella sijaitsevat ympäristöterveydenhuollon valvontakohteet kirjataan VATI -nimiseen valvontatietojärjestelmään. Ohjelmaan on syötetty ja syötetään kaikkien yhteistoiminta-alueen kuntien osalta valvottavien toiminnanharjoittajien (toimijoiden) ja toimipaikkojen tiedot sekä mm. toimipaikkoja koskevat tarkastuspöytäkirjat ja viranomaisnäytteiden näytetiedot tutkimustuloksineen. Vuoden 2020 lopussa on otettu käyttöön ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu – ilppa. Ilpassa

toiminannaharjoittaja voi ilmoittaa elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisen toiminnan aloittamisesta, olennaisesta muuttumisesta ja lopettamisesta. Tupakan vähittäismyyntiluvat luetteloidaan myös Valviran erillisessä rekisterissä.

Hyväksytyjen ja ilmoitettavien valvontakohteiden asiakirjat ovat tietojärjestelmässä. Lisäksi kohteiden asiakirjojen paperiversiot ovat asianomaisen tarkastajan toimistossa.

Tietoa mahdollisista uusista valvontakohteista, joista toiminannaharjoittaja ei ole ollut yhteydessä, saadaan mm. kuntien rakennusvalvontaviranomaisilta sekä seuraamalla paikallislehtiä (Savon Sanomat, Koillis-Savo, Matti ja Liisa ja Uutis-Jousi). Käytettävissä on myös toimialakohtainen yritysluettelo.

Säännöllisen valvonnan tarkastukset

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen toimesta säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin tai tuotteisiin. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä myös sähköisten tallenteiden perusteella ja muualla kuin valvontaan kuuluvassa kohteessa, esim. tarkastajan toimistolla. Mikäli valvonnan kohde toimii kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa, terveydensuojeluvalvontaa tehdään asiakirjatarkastuksina. Elintarvikelain mukaisia tarkastuksia voidaan tehdä myös kotona sijaitseviin elintarvikehuoneistoihin. Tarkastus tehdään joko ennalta ilmoittamatta tai sopimalla tarkastusaika. Tarkastuksesta ilmoittaminen ei saa vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Yhden kohteen kuuluessa useamman lain perusteella valvottavaksi, koko valvonta pyritään suorittamaan samalla valvontakäynnillä, mikäli se on ajankäytön puolesta mahdollista, ja mikäli sama tarkastaja suorittaa valvonnan kaikkien osa-alueiden osalta.

Valvontakohteiden valvonnan tarvetta on arvioitu riskinarvioinnin perusteella. Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tarkastustiheys noudattaa valtakunnallisen ohjelman tiheyttä johon tehdään muutoksia tarvittaessa riskinarviointiin perustuen.

Valvontaa kohdistetaan erityisesti sitä eniten vaativiin kohteisiin riskinarvioinnin mukaisesti. Näin ollen esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu ja hyvä hygienia-tuntemus pienentävät riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta todetut ongelmat toiminnassa tai rakenteissa, toimijan laiminlyönnit, piittämättömyys tai toistuvat toimintaa koskevat aiheelliset valitukset ovat peruste nostaa tarkastustiheyttä.

Liitteessä on valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet ja tehtävien tarkastusten määrä sekä keskimääräinen tarkastusaika vuodelle 2021. Lisäksi ympäristöterveyspalveluissa on kohdekohtainen tarkastustiheydet ja -ajat sisältävä valvontakohdeluettelo, johon on alustavasti suunniteltu tarkastukset vuodelle 2021. Joitakin kohdetyyppejä, jotka vaativat erityisperehtymistä, ja joita on toiminta-alueella lukumääräisesti vähän, on keskitetty yhdelle tarkastajista.

Tarkastusten sisällön suunnittelussa hyödynnetään keskusvirastojen ohjeistusta.

Tarkastuksista laaditaan viipymättä tarkastuksen jälkeen (hallintolaki 39 §) tarkastuskertomus, joka toimitetaan tarkastuskohteeseen ja mahdollisille muille asianosaisille. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisistoille.

Jos tarkastuksessa on havaittu seikkoja, jotka eivät täytä lainsäädännön vaatimuksia, viranomaisen antaa toimijalle ohjeita ja kehotuksia epäkohtien poistamiseksi. Kehotukset kirjataan tarkastuspöytäkirjaan ja niille pääsääntöisesti annetaan määräaika. Tarkastukset sisältävät yleensä myös aiemmin todettujen epäkohtien korjaamisen seuranta. Valvoja voi tarvittaessa sopia toimijan kanssa neuvottelutilaisuuksista, jotka voidaan sopia pidettäväksi tarkastuskäynnin yhteydessä tai erikseen. Neuvotteluista laaditaan muistio. Tarvittaessa viranomaisen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi.

Valvontakirjanpito kokonaisuudessaan sisältää huoneistohyväksyntään ja ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuskertomukset, neuvotteluista pidettävät muistiot, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistään kirjaamat asiat.

Valvontaan kuuluu suunniteltujen tarkastusten lisäksi hyvin paljon muutakin, joka tosiasiallisesti vie enemmän aikaa kuin säännöllinen, suunniteltu valvonta. Tämä muu valvontaviranomaisen työ pitää sisällään mm. lausuntojen antamisen, sidosryhmäyhteistyön, hakemusten ja ilmoitusten käsittelyn, valitusten käsittelyn, erityistilanteiden selvittämisen, muun hallinnollisen työn ja kouluttautumisen sekä lainsäädäntöön ja ohjeisiin perehtymisen.

Säännöllisen valvonnan tarkastukset sekä kehotusten ja määräysten valvomiseksi tehtävät tarkastukset ovat maksullisia ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän maksutaksan mukaisesti.

4.2 Elintarvikevalvonta

Katso liite A s. 1 – 3

Valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma

Elintarvikevalvontaohjelma sisältyy VASUn (elintarvikevalvontaketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma) osaan 1 virallinen valvonta Suomessa ja sen strategiset tavoitteet, osaan 2 valvonnan painopisteet ja osaan 3 elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto.

Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet kunnissa vuonna 2021:

Kehittämisteema	Painopisteet 2021	Painopisteen kuvaus	Ympäristöterveyspalveluiden osallistuminen 2021
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Valvonnan tulokset ohjaamaan valvontaa		
	Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3)	Kunnat toteuttaa painotettua valvontaa	Kyllä
	Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2)	Kunnat toteuttaa painotettua valvontaa	Kyllä
	Markkinointi (Oiva-rivi 13.3)	Kunnat toteuttaa painotettua valvontaa	Kyllä
	Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2)	Kunnat toteuttaa painotettua valvontaa	Kyllä
	Lämpötilavalvonta (Oiva-rivit IEH 6.2 ja 6.4)	Kunnat osallistuu suunnitteluun	mahdollisuuksien mukaan
	Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)	Kunnat osallistuu suunnitteluun	mahdollisuuksien mukaan
	Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6)	Kunnat osallistuu suunnitteluun	mahdollisuuksien mukaan
	Alustavia työkalupakin osa-alueita ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet.	Kunnat osallistuu suunnitteluun esim. työpajatyöskentelynä Kunnat hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään	mahdollisuuksien mukaan
	Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toi-	Kunnat osallistuu suunnitteluun esim. työpajatyöskentelynä	mahdollisuuksien mukaan

	<p>mintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne kuuluvat.</p>		
	<p>Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle -Koronarajoitusten myötä muuttunut toiminta, ml. etämyynti -Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti</p>	<p>Kunnat tarkastaa aktiiviset kohdetoiminnot esim. ESP ja koronan myötä muuttuneet toiminnot, kuten etämyynnin aloitus</p>	<p>Kyllä</p>
	<p>Sähköisen asioinnin kehittäminen 1.Luonnonmukainen tuotanto: Sähköinen asiakaspalvelu 2020–2022 2.Rehuvalvonta: Sähköisen asioinnin kehittäminen 2020–2021 3.Elintarvikevalvonta: VATIn jatkuva kehittäminen 4.Alkoholivalvonta: Alkoholielinkeinorekisterin uudistaminen</p>	<p>Kunnat osallistuu VATIn kehittämiseen soveltuvien osin</p>	<p>mahdollisuuksien mukaan</p>
<p>Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä</p>	<p>Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen</p>	<p>Kunnat osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin</p>	<p>mahdollisuuksien mukaan</p>
	<p>Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020-2022</p>	<p>Kunnat suunnittelee, toteuttaa painotettua valvontaa</p>	<p>mitä tarkoittaa luomun osalta kunnat suunnittelee</p>
<p>Valmius ja kriisinhallinta</p>	<p>Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa</p>	<p>Kunnat arvioi omaa toimintaansa, päivittää oman valmiussuunnitelmansa</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Valvontaohjelmien toteuttamiseen osallistuminen sovittu</p>	<p>Yhteiset</p>	<p>*)</p>	<p>tarvittaessa kyllä</p>

roolituksen mukaisesti			
Sähköisten työkalujen kehittäminen 2019-2022	Elintarvikevalvonta	VATIn jatkuva kehittäminen	kyllä

*) Elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaan ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaan osallistutaan mikäli Ruokavirastolta tulee näytteenottoopyyntö.

Elintarvikevalvonnan riskiperusteisuus

Eviran ohjeen 16044/1 elintarvikehuoneiston riskiperusteisesta valvonnasta mukaan elintarvikevalvonnan valvontakohteeseen kohdistettujen valvontatoimien määrän tulee perustua toiminnan riskien tunnistamiseen. Kun arvioidaan kohteen valvontatarvetta, tulee ottaa huomioon myös se, miten toimija on aiemmin noudattanut lainsäädäntöä ja muita toimintaansa koskevia määräyksiä ja sääntöjä sekä miten toimija on omavalvonnallaan onnistunut hallitsemaan toiminnan riskejä.

Toiminnan luonteen ja laajuuden kautta arvioidaan elintarvikehuoneiston kokonaisriskiä. Vaaran suuruuteen ja myös toteutumisen todennäköisyyteen vaikuttaa olennaisesti toiminnan laajuus (kuinka suuren asiakasryhmän toiminta tavoittaa). Suuren riskin elintarvike tai toiminta aiheuttaa suuren riskin kuluttajalle, mikäli elintarvikkeessa itsessään tai käsittelyssä on puutteita. Yhteiskunnallisesta ja kansanterveydellisestä näkökulmasta ja valvontaresurssien käyttöä ajatellen kokonaisriski on kuitenkin pienelle kuluttajajoukolla pienempi kuin suurelle kuluttajajoukolla, vaikka yksittäisen kuluttajan näkökulmasta riski onkin yhtä suuri. Tästä syystä kokonaisriskiä arvioitaessa täytyy toiminta suhteuttaa oikeaan kokoluokkaan ottaen tarvittaessa huomioon myös kohderyhmä (herkät kuluttajaryhmät). Lisäksi on huomioitava, että vaarojen toteutumisen todennäköisyyteen vaikuttaa suuresti yksittäisen elintarvikehuoneiston oma toiminta, mikä selviää elintarvikehuoneiston valvontahistoriaa tarkastelemalla.

Ruokaviraston ohjeessa 10503/4 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen annetaan toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuvat ohjeelliset vuosittaiset tarkastustiheydet ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille, hyväksytyille elintarvikehuoneistoille ja kontaktimateriaalitoiminnalle sekä ohjeet valvontahistorian ja toiminnan kausiluonteisuuden huomioimiseksi valvontatarpeen määrittämisessä. Ohjeellinen tarkastustiheys on lähtökohtainen toiminnasta johtuva tarkastustiheys, joka on arvioitu siten, että toiminnassa on kaikki pääosin kunnossa. Mikäli toiminnassa havaitaan epäkohtia tai puutteita, kohteeseen tulee tehdä seurantatarkastuksia, jotka kasvattavat tarkastusten kokonaismäärää. Jos elintarvikehuoneisto on perustettu tiloihin, joita käytetään pysyväisluonteiseen asumiseen, näitä kotiin perustettuja elintarvikehuoneistoja valvontaan niiden toiminnan ja laajuuden mukaan (riskiluokitusohje).

Suurin osa valvontakohteista sijoittuu riskiluokkiin 2-4, joissa ohjeellinen tarkastusaika on 2-4 tuntia/tarkastus.

Riskiluokitustaulukoiden mukaista suunnitelmallista tarkastustiheyttä lasketaan 50 % silloin, kun

- taulukoiden antama suunnitelmallinen lähtökohtainen tarkastustiheys on kaksi tarkastusta vuodessa tai enemmän ja

- kuusi edellistä Oiva-raportin arviointitulosta on A (oivallinen)
Mikäli suunnitelmallisia tarkastuksia on alle kaksi vuodessa, ei valvontahistoria vähennä tarkastusten määrää.

Osa elintarvikealan toiminnasta on käytännössä niin vähäriskistä, ettei säännöllisiin tarkastuskäynteihin ole tarpeellista käyttää valvontaresursseja (riskiluokka 0). Tällaiset elintarvikehuoneistot kirjataan ilmoitusvelvollisuuden perusteella valvontakohtetietojärjestelmään ja niihin tehdään ainoastaan aloittamisen yhteydessä tarkastus. Tällaisia ovat esim. pubit (juomatarjoilua, sipsejä, pähkinöitä) ja kuntosalit/optikkoliik-
keet/kampaamot (pienimuotoinen ravintolisien jne. myynti) sekä ruoka-aputoimijat (jättävät elintarvikkeet helposti pilaantuvia tai ruuan valmistusta). Sen jälkeen tarkastus tehdään vain esim. ruokamyrkytyspäilyyn tai asiakasvalitukseen liittyen.

Elintarvikehuoneiston katsotaan olevan jatkuvasti toiminnassa, kun se on toiminnassa yhtäjaksoisesti yli kuusi kuukautta kerrallaan. Kausiluontoisesti toimivat hyväksytyt elintarvikehuoneistot on tarkastettava ainakin kerran vuodessa ja ilmoitetut elintarvikehuoneistot ainakin kerran kolmessa vuodessa.

Alkutuotannon valvontaa tehdään Ruokaviraston ohjeen Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi 10507/1 mukaisesti. Ohjeessa annetaan suosituksia elintarvikkeiden alkutuotannon riskien arvioimiseen ja tarkastustiheyksien määrittämiseen. Alkutuotannon valvontatietoja ei julkisteta. Alkutuotannon toimijat on kirjattu VATlin.

Elintarvikevalvontakohteet

Elintarvikevalvontakohteita ovat

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja kuljetustoiminta;
- pakkaus- ja muu kontaktimateriaalien valmistus ja jatkojalostus, maahantuonti, tukkujakelu ja markkinointi
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, joista on jo tehty ilmoitus toiselle paikkakunnalle ja joiden saapumisesta valvontaviranomaisen alueelle tiedotetaan valvontaviranomaiselle
- alkutuotanto

Elintarvikevalvontasuunnitelmaan sisällytetään hyväksytyjen ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen toiminnan säännöllinen valvonta. Yhteistoiminta-alueella sijaitsevien elintarvikevalvonnan säännöllisen valvonnan kohteiden määrät toimintatyypeittäin ja kunnittain on esitetty liitteen kohdassa 1.

Elintarvikevalvonnan painopistealueet yhteistoiminta-alueella

Valtakunnallisiin projekteihin osallistuminen on esitetty edellä kohdassa Elintarvike-
turvallisuuden toimenpiteet kunnissa 2021.

Säännöllisen valvonnan tarkastukset

Elintarvikealan toimijalla on ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvik-

keen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnalla varmistetaan, että omavalvonta toimii tehokkaasti, elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyden ja muu määräysten mukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa ja että elintarvikehuoneistot ja alkutuotantopaikat sekä toiminta niissä täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Valvontakohteet on luokiteltu Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaisesti.

Yhteistoiminta-alueella sijaitseviin elintarvikehuoneistoihin tehdään tarkastuksia liitteen kohdassa 1 esitettyyn perustuen pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa. COVID-19 epidemian takia osa tarkastuksista on sovittu ja tullaan sopimaan etukäteen. Kohteissa tehtävien tarkastusten lisäksi toimintaa valvotaan myös tarkastamalla kohteen asiakirjoja toimistotyönä. Joissain tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan aloittamista. Elintarvikehuoneiston toiminnan alkaessa, toiminnan olennaisesti muuttuessa tai toimijan vaihdoksen yhteydessä tehtävä ns. alkutarkastus tehdään pääsääntöisesti ennalta sovittuna aikana, koska tarkastus liittyy asioihin, joiden tarkastamisessa toimijan läsnäolo on suotavaa. Ns. alkutarkastus on säännöllisen valvonnan tarkastus.

Oiva-tarkastukset tehdään Ruokaviraston laatiman Oiva-arviointiohjeistuksen mukaisesti. Ohjeistus löytyy osoitteesta <http://www.oivahymy.fi/portal/fi/>. Oiva-arviointiohjeistuksen tavoitteena on yhtenäistää tarkastuskäytäntöjä koko Suomessa. Tarkastuksilla kiinnitetään huomiota erityisesti Oiva-järjestelmässä määritettyihin asioihin. Tarkastuksilla hyödynnetään Ruokaviraston laatimia ohjeita.

Tarkastuksesta toimija saa julkaistavan Oiva-raportin lisäksi tarkastuskertomuksen, jossa on yksityiskohtaisemmin kerrottu tarkastuksella tehdyt havainnot, annettu ohjeistus ja toimijalta edellytetyt toimenpiteet. Mikäli Oiva-tarkastuksella havaittu epäkohta heikentää elintarviketurvallisuutta tai johtaa kuluttajaa harhaan (C, korjattavaa arvosana), tarkastaja sopii yrittäjän kanssa määräajan, mihin mennessä epäkohdat tulee korjata. Jos epäkohdan korjaaminen vaatii ensin korjaussuunnitelman laatimisen, tarkastuksella sovitaan määräaika korjaussuunnitelman tekemiselle. Määräajan umpeuduttua valvontakohteeseen tehdään seurantatarkastus. Mikäli korjauskehoitusta/kehotuksia ei noudateta, otetaan käyttöön hallinnolliset pakkokeinot. Mikäli Oiva-tarkastuksella havaittu epäkohta vaarantaa elintarviketurvallisuutta tai johtaa kuluttajaa oleellisesti harhaan (D, huono arvosana) tarkastaja edellyttää yrittäjältä välittömiä toimenpiteitä ja ottaa käyttöön hallinnolliset pakkokeinot.

Tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia. Mikäli tarkastuksen yhteydessä havaitaan omavalvonnassa tai sen toteuttamisessa puutteita, valvontaviranomainen voi ottaa näytteitä omavalvontasuunnitelman toimivuuden valvomiseksi. Näytteenotto- ja analyysikustannukset laskutetaan toiminnanharjoittajalta.

Alkutuotannon tarkastukset tehdään Ruokaviraston Alkutuotannon elintarvikevalvonnan arviointiohjeiden mukaisesti <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/alkutuotanto/>

Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet

Elintarvikehuoneistojen lupahakemusten ja ilmoitusten käsittely ja niistä annettavat päätökset ja todistukset vaativat myös työpanosta. Lisäksi kunnan valvontaviranomaisen tehtäviin kuuluu elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen sekä elintarvikesäännösten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen AVI:lle ja Ruokavirastolle. Kunta osallistuu alueellaan terveydelle vaarallisten tuotteiden takaisinvetoihin ja muihin toimenpiteisiin.

Elintarvikevalvonnassa tehdään säännöllisen valvonnan valvontakohteisiin myös muita kuin säännöllisen valvonnan tarkastuksia, esim. asiakasyhteydenottojen ja ruokamyrkytyspäilyjen johdosta tehtävät tarkastukset. Myös hyväksymis- ja ilmoitusvelvoitteen ulkopuolelle jäävää elintarviketoimintaa, esim. vähäriskinen ja pienimuotoinen elintarvikkeiden valmistus, myynti ja tarjoilu muun elinkeinotoiminnan yhteydessä (esim. kesäteatterin tai marjatilán yhteydessä oleva kahvila) tai kyseessä ei ole elinkeinonharjoittaminen (esim. yhdistysten ja järjestöjen myyjäiset, ruoka-aputoiminta) tai yksityishenkilönä tapahtuva toiminta (esim. leivonnaisten myynti tai pop-up ravintolatoiminta), valvotaan tarvittaessa. Em. tarkastusten valvontatietoja ei julkaista Oiva-järjestelmässä, mutta kirjataan VATI -tietojärjestelmään. Valvontayksikkö tarkastaa tarvittaessa myös muualla rekisteröityjä liikkuvia elintarvikehuoneistoja, jotka harjoittavat toimintaa valvontayksikön alueella.

Kunta huolehtii eläinperäisten elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelman kasvin-suojeluainejäämien valvontaohjelman mukaisista näytteenotoista AVIn ja Ruokaviraston määräysten mukaisesti.

4.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Suunnitelma tehdään erillisenä.

4.3 Terveystensuojeluvalvonta

Katso liite A s. 4 – 5

Terveystensuojelulakiin on kirjattu tärkeänä periaatteena toiminnanharjoittajan oma-valvonta. Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa terveystenshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä.

Terveystensuojelulain 13 §:ään on kirjattu kohteen ilmoitusmenettelystä. Ilmoitusvelvollisuuden piiristä eivät ole kohteet, jotka on koettu vähäriskisiksi, esimerkiksi kohteessa tapahtuvan oleskelun lyhytaikaisuuden perusteella.

Valvira on julkaissut kuntien terveystensuojeluviranomaisille ohjeen asunnon terveystenshaitan selvittämiseksi (päivitetty 16.10.2020). Ohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa asunnotarkastuskäytäntöjä niin, että tarkastusmenettelyt ovat lainsäädännön mukaisia, rakennusten terveystenshaitat selvitetään tehokkaasti ja terveystensuojeluviranomaisien resurssit ovat riittävät laadukkaasti valvonnan järjestämiseksi. Ohjeessa on tarkennettu asunnon terveystenshaitta-asian vireille tuloa sekä linjattu asianosaisten läsnäolo-oikeutta asunnotarkastuksella. Koulujen ja päiväkotien valvonnan osalta Valvira on julkaissut ohjeen koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveystenshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen. Valvonnassa käytetään Valviran, valvontayksiköiden sekä aluehallintovirastojen laatimia Vati-tarkastuslomakkeita.

Talousvesiasetuksen (1352/2015) muutoksessa määritetään vettä toimittavien laitosten riskinarvioinnin hyväksyminen. Asetusmuutos ja riskinarvioinnin hyväksyminen vaikuttavat mm. vettä toimittavien laitosten talousvedestä tehtäviin tutkimuksiin. Riskinarvioinnin hyväksyminen edellyttää valvontaviranomaiselta virallista, valituskel-poista päätöstä. Hyväksymispäätösten tekeminen tulee vaatimaan resursseja tulevina vuosina. Päätökset riskinarvioinnin hyväksymiseksi tullaan tekemään viimeistään laitoksen valvontatutkimusohjelman päivittämisen yhteydessä eli seuraavien kahden - kolmen vuoden aikana. Riskinarviointeja on aloitettu tekemään ja ensimmäiset niistä on hyväksytyt.

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista.

Valtakunnallinen ohjelma

Terveydensuojelulain vuosien 2020-2024 valvontaohjelman tavoitteina on

- o omavalvonnan tukeminen sekä
- o elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Terveydensuojelulain mukaiset suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on määritetty valvontakohtetyypin riskinarvion mukainen yleinen tarkastustiheys. Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että terveyshaittaa mahdollisesti aiheuttavat tekijät havaitaan tarkastuksilla. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontakohteen suunnitelmanmukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Riskinarviointi perustuu toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin, toiminnan valvontahistoriaan sekä omavalvonnan toimivuuteen. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Terveydensuojelulain valvontaohjelman mukaiset riskiluokat ja tarkastustiheydet ovat esitetty liitteen kohdassa 2.

Valvontakohteet

Terveydensuojelulain mukaisia valvontakohteita ovat terveydensuojelulain 13 §:n mukaiset ilmoitusvelvolliset kohteet ja terveydensuojelulain 18 §:n mukaisen hyväksynnän vaativat talousvettä toimittavat laitokset ja ilmoitusvelvolliset vedenjakelualueet. Suunnitelmallista valvontaa tehdään kohteisiin, joissa oleskelu on pitkäaikaista tai terveyshaitta on mahdollinen. Suunnitelmallisesta valvonnasta on poistettu mm. pääasiassa aikuisväestön käyttämät kokoontumishuoneistot, kampaamot ja asutuksen keskellä olevat eläintilat. Näissä kohteissa valvontaa tehdään tarvittaessa, esimerkiksi yhteydenoton perusteella.

Terveydensuojelulain valvontakohteiden määrä kohdeluokittain on esitetty liitteen kohdassa 2.

Valvonnan painopistealueet yhteistoiminta-alueella

Ympäristöterveyspalvelut huomioi ohjelmakauden painopistealueet terveydensuojeluvalvonnassaan. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteinä ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen sekä yhteistyö. Alla on esitetty terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet on esitetty alla.

Terveydensuojelun painopisteet (2020 – 2024)
Omavalvonnan tukeminen
<ul style="list-style-type: none">- Toiminnanharjoittajien tukeminen riskin tunnistamisessa, josta voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa.- Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynneillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa.- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen.
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö
<ul style="list-style-type: none">- Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämisessä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.- Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa mahdolliset terveyshaittaa aiheuttavat toiminnot sekä pyrittävä ennaltaehkäisemään ja vähentämään niitä. Tarkastusten yhteydessä toiminnanharjoittajaa pyydetään selvittämään, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskienhallintakeinoja on otettu käyttöön.

Talousveden turvallisen laadun perustana on toiminnanharjoittajan omavalvonta. WSP –työkalu on suositeltava apuväline toimintaympäristön seurannan, riskinarvioinnin ja muun omavalvonnan seuraamiseen. Valvontayksikkö osallistuu talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointiryhmiin ja hyväksyy laitoksen riskinarvioinnin sen saatuaan.

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset

Terveydensuojelulain mukaisen valvontakohteen tarkastuksen tavoitteena on selvittää mahdollisen terveyshaitan esiintyminen tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintyminen, josta voi aiheutua terveyshaittaa. Olosuhteiden lisäksi tarkastellaan toimintaa ja arvioidaan kohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastuksilla käytetään valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman ja Valviran laatiman terveydensuojelun valvontaohjeiston ohjeita. Tarkastukset tehdään yleensä toiminnanharjoittajan kanssa ennalta sovittuna aikana.

Havainnot tarkastuksella tehdään pääasiassa aistinvaraisesti. Terveystarkastajan tekemien havaintojen ja ympäristöterveyspalveluiden mittalaitteiden sekä asiakirjatarkastelujen avulla arvioidaan olosuhteita ja määritellään tarkempien mittausten tai tutkimusten tarpeellisuus. Tarkastukseen liittyy ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa. Tilanteissa, joissa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, annetaan toiminnanharjoittajalle tai haitan aiheuttajalle tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai määräykset haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi.

Terveysuojelulain mukaisia tarkastuksia tehdään eri kohdetyypeittäin liitteen kohdan 2 mukaisesti. Tarkastusten sisältö on kohdetyypeittäin seuraava (sovellettava lainsäädäntö alla):

Kohde	Tarkastuksen sisältö
Talousveden toimittaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuma - Tutkimustulokset - Vedenlaatu ja vedenlaadusta tiedottaminen - Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen - Vedenottamot (kaivojen kunto) - Ottamoiden ympäristö - Vedenkäsittely - Laitoksen omavalvonta - Laitostilojen siisteys ja kunto - Kemikaalien käyttö ja varastointi - Varaosien varastointi - Häiriötilanteisiin varautuminen
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat, lastenkodit/lastensuojeluyksiköt ja vastaavat, vanhainkodit ja vastaavat, muut sosiaalialan yksiköt	<ul style="list-style-type: none"> - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	<ul style="list-style-type: none"> - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot, lasten ja nuorten kohteet	<ul style="list-style-type: none"> - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet

Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	<ul style="list-style-type: none"> - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet
Majoitustoiminta	<ul style="list-style-type: none"> - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet
<p>Liikunta ja virkistys Kylpylät</p> <p>Yleiset uimarannat</p> <p>Yleinen liikuntatila</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen - Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen - Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta - Tulokset asiakkaiden nähtävillä - Puhdistuslaitteiden huolto ja toiminnan käyttötarkkailu - Ilmanvaihto - Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt - Sauna- ja pesutilat - Kalusteiden ja pintojen kunto - Yleiseen käyttöön tarkoitetut käymälöiden ja pukeutumistilojen kunto ja siisteys - Uimaveden tutkimustulosten esilläpito - Kieltotaulu päästää koiria uimarannalle - Jätehuolto - Uimarantojen siisteys - Kohteen perustiedot - Riskinarviointi ja omavalvonta - Tilat, kalusteet, välineet sekä laitteet - Tilojen terveydelliset olosuhteet ja vaikutukset ympäristöön - Siivous - Jätteet ja jätevedet sekä haitta- ja tuhoeläimet - Talous- ja käyttövesi - Ulkoalueet

Suunnitelmallista valvontaa tehdään pääasiassa valtakunnallisessa ohjelmassa esitettyjen tarkastustiheyksien mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella joidenkin kohteiden tarkastustiheyttä on myös nostettu.

Muut tarkastukset ja valvontatoimet

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi paljon työaika vievät asuntojen terveyshaittoihin liittyvät yhteydenotot ja asunnontarkastukset sekä niiden perusteella annettujen kehotusten toteutumisen seuranta. Lisäksi terveydensuojelu osallistuu esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa sisäilmaongelmien terveydellisten haittojen selvittelyyn yhteistyössä toiminnanharjoittajan ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Terveyshaittojen poistamisen seurannassa tehdään yhteistyötä rakennusvalvonnan kanssa.

Terveydensuojelussa tehtäviä töitä tarkastusten lisäksi ovat hakemusten ja ilmoitusten käsittely, erilaisten lausuntojen antaminen ja kuntalaisten neuvominen esimerkiksi kaivoveden laatuun ja haittaeläimiin liittyvissä yhteydenotoissa. Valvontaviranomaisen tehtäviin kuuluu myös toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen sekä valvonnasta raportointi aluehallintovirastolle.

4.4 Tupakkavalvonta

Katso liite A

Tupakkalain sääntelyn piirissä ovat tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukelaitteet, niissä käytettävät nesteet (nikotiinilliset ja nikotiinittomat) sekä poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet (esim. yrttisavukkeet, vesipiipputupakka).

Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Tupakointikieltohakemukset käsitellään terveydensuojeluviranomaisessa.

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020-2024

Valvontaohjelman tarkoituksena on ohjata kuntien suunnitelmallista valvontaa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti sekä edistää tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Valvontasuunnitelmaan tulee valvontaohjelman mukaan kirjata tupakkalain säännöllinen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen. Säännöllisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohdetyyppejä ovat mm. täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat.

Säännöllistä valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointitilalliset ravintolat
- tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikat
- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyyntipaikat

Kunnan on tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja myös muuhun tupakkalain valvontaan, kuten yllättäviin valvontapauksiin.

Tupakkalaissa säädettyä mainonta- ja myyinnedistämiskiellon noudattamista tulee valvoa kunnan alueella toimivissa yrityksissä. Tähän valvonnan piiriin kuuluvat myös paikallislehtien ja paikkakunnalla kotitalouksiin jaettavien julkaisujen mainokset.

Kunta huomioi valvontasuunnitelmaa laatiessa valvontaohjelmakauden 2020-2024 painopistealueet, joiden tarkoituksena on edesauttaa tupakkalain ja tupakkapolitiikan tavoitteiden toteutumista. Kunta itse määrittelee valvontasuunnitelmassaan, millä tavalla painopistealueet huomioidaan kunnan alueella tehtävässä tupakkalain valvonnassa.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Tarkastustiheys/vuosi
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,5
Tupakkatuotteiden tukkumyynti		0,5

Tupakkalain valvonnan painopisteet vuonna 2020-2024 ovat:

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön (EPT) kanssa				

Valviran ja aluehallintovirastojen mahdollisista valvontaprojekteista tiedotetaan ohjelman mukaan erikseen. Valvontaprojekteihin voi kuulua muun muassa tarkastuksia, mittauksia ja näytteenottoa.

Ympäristöterveyspalveluiden tarkoituksena oli järjestää EPT:n kanssa yhteinen tupakkavalvontaprojekti ostokokeineen, mutta COVID-19 tilanteesta johtuen projekti siirtyi tuleville vuosille.

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohdetyyppikohtaisesta tarkastustiheydestä. Tarkastustiheyden on oltava kuitenkin vähintään 0,2. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnin osalta valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastustiheyttä ei ole perusteltua vähentää riskinarvioinnin perusteella.

Säännöllisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

Valvontakohteet

Yhteistoiminta-alueella säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvien valvontakohteiden lukumäärät kohdetyypeittäin on esitetty liitteen kohdassa 3.

Säännöllisen valvonnan tarkastukset

Tupakkalain valvontaohjelman mukaiset kohdetyyppikohtaiset säännöllisen valvonnan tarkastustiheydet ovat liitteen kohdassa 3. Koska tupakkatuotteiden vähittäismyyntiä valvotaan valvontayksikössämme elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä, joissakin valvontakohteissa tarkastustiheys on pienennetty 0,3. Tarkastukset tehdään käyttäen Valviran laatimaa tarkastuslomaketta.

Tupakkatuotteiden myyntipaikoissa valvotaan tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden, tupakanvastikkeiden, tupakkajäljitelmiä ja nikotiininesteiden myyntiä ja mainontaa sekä vähittäismyyntipakkausten säännösten mukaisuutta. Vähittäismyyntipakkausten valvonnassa kiinnitetään erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin: savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden jäljitettävyyden- ja turvaominaisuusmerkinnät.

Ravintoloiden tupakointijärjestelyitä valvotaan elintarvikevalvonnan ja nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myynnin valvonnan yhteydessä. Mikäli em. tarkastuksilla havaitaan tupakointia tai tupakan savua savuttomissa tiloissa, siihen puututaan. Tehdyistä tarkastuksista tehdään erillinen tarkastuspöytäkirja.

Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet

Valvontasuunnitelmaan kuulumattomia tarkastuksia tehdään valitusten perusteella. Kyseeseen voivat tulla esim. valitukset, jotka koskevat tupakan ja nikotiininesteiden myyntiä alaikäiselle, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Tällaiset yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä yleensä niissä on taustalla epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

Valvontasuunnitelmaan kuulumatonta valvontaa tehdään myös säännöllisestä valvonnasta poistuneissa kohdetyypeissä ympäristöterveydenhuollon muun valvonnan yhteydessä, mikäli tarkastuksen yhteydessä havaitaan tupakointia tai tupakan savua savuttomissa sisä- tai ulkotiloissa. Tarkastuksia tehdään myös ilmoitusten perusteella kuten suuriin yleisötilaisuuksiin liittyen.

Valvontahenkilöstö toimii tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana. Vähittäismyyntilupahakemusten käsittely on yksi tupakkalain valvonnan tehtäviä. Tarkastuksia voidaan tehdä asuntoyhteisön jättämän tupakointikieltohakemuksen käsittelyn yhteydessä.

4.5 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Valvontakohteet

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipisteitä on yhteistoiminta-alueella seuraavasti:

Kaavi	3	Siilinjärvi	12
Lapinlahti	8	Tuusniemi	2
Rautavaara	1		

Säännöllisen valvonnan tarkastukset

Lääkelain mukaista nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan elintarvikevalvonnan ja/tai tupakkalain tarkastusten yhteydessä. Tarkastustiheys on 0,3-0,2.

Muut tarkastukset ja valvontatoimenpiteet

Valvontasuunnitelmaan kuulumattomia tarkastuksia tehdään ilmoitusten/valitusten perusteella. Lisäksi vähittäismyyntilupahakemusten käsittely vaatii henkilöresursseja.

4.7 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Valvontaviranomaisen näytteenotto ja tutkimukset

Ympäristöterveyslautakunnan vuoden 2021 talousarviossa on asiantuntijapalveluihin varattu terveystarkastus-tulosyksikössä 3 000 €. Akuutissa tilanteessa lisärahat löydetään muualta budjetista. Määrärahoja käytetään muun muassa seuraavissa tilanteissa tapauskohtaiseen harkintaan perustuvien viranomaisnäytteiden tutkimuksiin:

- terveystarkastus-tilanteet
- ruokamyrkytys- tai vesiepidemiat ja niiden epäilyt
- valvontaprojektitutkimukset
- muu erityinen syy

Viranomaisen maksamat näytteet ottaa valvontaviranomainen. Näytteet tutkitaan akkreditoituissa laboratorioissa, pääasiassa Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n ja sen alihankkijoiden laboratorioissa. Sisäilmanäytteiden mikrobiologiset ja kemialliset määritykset teetetään Työterveyslaitoksen Kuopion ja Helsingin yksiköissä. Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:llä on valmius tutkia näytteitä myös iltaisin ja viikonloppuisin sopimuksemme mukaisesti.

Valvontakohteen maksamat näytteet ja tutkimukset

Valvontakohteeseen maksaa mm. seuraavat toimintaansa kuuluvien viranomaisnäytteiden otosta ja näytteiden tutkimuksista aiheutuvat kustannukset:

- omavalvonnan varmistamiseksi otettavat näytteet,
- pienten vesilaitosten, mm. elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesinäytteet,
- vesilaitosten valvontanäytteet,
- kylpylöiden allasvesinäytteet,
- uimarantojen vesinäytteet,
- talviuintipaikkojen vesinäytteet,
- kylpylöiden puhtausnäytteet,
- yksityisten kaivojen vesinäytteet,

- terveydensuojelulain nojalla valvottavista huoneistoista sekä asuntojen sisäilma-ongelmatilanteissa otettavat materiaali- ja sisäilmanäytteet sekä
- tupakkavalvonnan ilmanäytteet savuttomien tilojen savuttomuuden varmistamiseksi
- kanojen, broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmien mukaisten näytteiden tutkimukset

Elintarvikevalvontakohteista laitoksissa, eli eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä elintarvikehuoneistoista, sekä riskialttiimmista muista elintarvikehuoneistoista viranomaisnäytteiden näytteenottokohteita, näytteiden määrää, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa on otettu huomioon omavalvonnan toimivuus ja mikrobikriteeriasetus (EY) N:o 2073/2005 ja Eviran ohje: Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset, komission asetuksen (EY) No 2073/2005 soveltaminen.

Suunnitelman mukaiset näytteet maksaa valvontakohte. Valvontakohteen maksamien näytteiden ottamisesta valvontaviranomainen laskuttaa ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisesti, ellei niitä oteta valvontakäynnin yhteydessä.

Vähimmäisviranomaisnäytteet laitoksista ja elintarvikehuoneistoista ovat seuraavat:

Kohde	Näytteen laatu	Tutkimukset
Maitoalan laitokset	raakamaito, 5 kuormanäytettä / vuosi hera- ja maitojauheet, 5 näytettä /vuosi Äidinmaidon korvike, 1 näyte /vuosi (10 osanäytettä) tai vaihtoehtoisesti 10 yksittäisnäytettä Juusto 5 näytettä /vuosi Ympäristönäytteet 2- 5 kpl /vuosi	Kokonaispesäkeluku 30 °C, mikrobilääkejäämät Enterobakteerit Koagulaasipositiiviset stafylokokit <i>Listeria monocytogenes</i> Salmonella Enterobakteerit <i>Listeria monocytogenes</i> <i>Salmonella</i> <i>Cronobacter spp.</i> <i>Listeria monocytogenes</i> Koagulaasipositiiviset stafylokokit Salmonella <i>Listeria monocytogenes</i>
Liha-alan laitokset	Lihahyytelö 1-2 näytettä / vuosi	<i>Listeria monocytogenes</i>
Kala-alan laitokset ja muut elintarvikkeiden valmistajat, joissa käytetään kylmäsavu- tai graavikalaa sellaisenaan syötäviin elintarvikkeisiin (esim. salaatteja)	Kylmäsavukala tai graavikala, 1-2 näytettä/vuosi TAI kypsentämätöntä kylmäsavukalaa tai graavikalaa sisältävä kypsentämätön elintarvike	<i>Listeria monocytogenes</i>

Savustettuja tuotteita valmistavat laitokset, joiden tuotteita ei ole aiemmin tutkittu PAH-yhdisteiden varalta	Savustettu tuote	PAH-yhdisteet
---	------------------	---------------

Terveydensuojelun valvonnassa vuosittain valvontakohteiden ottamien tai otattamien vesinäytteiden määrä ja näytteistä tehtävät analyysit ovat seuraavat:

Valvontakohte	Näytteitä vuodessa	Analyysit
Vesilaitokset (oma vedenotto tai ostavat toimittamansa veden)	Laitoskohtaiset näytteenotto-suunnitelmat	Hyväksytyn näytteenottosuunnitelman mukaisesti
Pienet vesilaitokset, jotka ostavat veden	1 näyte 1 – 3 vuoden välein	<i>E. coli</i> , koliformiset bakteerit Sameus, väri, haju, maku, pH, rauta, mangaani, KMnO ₄ -luku, kloridi, ammonium, nitraatti, nitriitti, (fluoridi vähintään kerran)
Pienet vesilaitokset, joilla oma vedenotto:	1 näyte 1 näyte 1 – 3 vuoden välein	<i>E. coli</i> , koliformiset bakteerit Sameus, väri, haju, maku, pH, rauta, mangaani, KMnO ₄ -luku, kloridi, ammonium, nitraatti, nitriitti, (fluoridi vähintään kerran)
Asuinkiinteistöjen omat kaivot	Tarvittaessa	Tarpeen mukaan
Elintarvikkeiden alkutuotannon kasteluvesi sellaisenaan syötävälle kasvinosille	1 näyte joka 3. vuosi	<i>E. coli</i> , enterokokit, väri, haju, (sinilevät -> syanobakteerit, jos luonnon pintavesi)
Elintarvikkeiden alkutuotannon tuotteiden ja pintojen puhdistamiseen ja jäädyttämiseen käytettävä vesi	Käyttöön otettaessa sekä 1 näyte joka 3. vuosi	<i>E. coli</i> , enterokokit, väri, haju
Uimarannat - EU-uimaranta - pienet yleiset uimarannat	4 näytettä 3 näytettä	<i>E. coli</i> , enterokokit näytteenottajan arvio sinilevistä, erittäin runsaissa esiintymissä sinilevän suku- tai lajitason tunnistus
Talviuintipaikat	1 – 2 näytettä	<i>E. coli</i> , enterokokit näytteenottajan arvio sinilevistä, erittäin runsaissa esiintymissä sinilevän suku- tai lajitason tunnistus
Kylpylät, uima-altaat	Laitoskohtaiset näytteenotto-suunnitelmat	Hyväksytyn näytteenottosuunnitelman mukaan

Mikäli valvontaviranomainen ottaa edellä olevassa taulukossa mainittuja näytteitä, viranomainen laskuttaa näytteiden ottamisesta ympäristöterveydenhuollon maksutak-san mukaisesti toiminnanharjoittajaa ja ohjaa analyyseistä aiheutuvat kustannukset toimijan maksettavaksi.

Mikäli valvontakohteiden talous- ja uimavesinäytteiden ottaja on muu kuin sertifioitu näytteenottaja, viranhaltija varmistaa näytteenottajan pätevyyden osallistumalla ker- ran näytteenottoon sekä jatkossa tarvittaessa ohjeistaa näytteenottajaa esim. tarkas- tuskäynneillä.

Yksityisen kaivon omistajaa tai haltijaa ohjataan ottamaan itse vesinäyte. Kaivon omistajan tai haltijan halutessa ympäristöterveydenhuollon henkilökunta käy otta- massa näytteen, tai pyytää näytteenottoa Savo-Karjalan ympäristötutkimukselta, täl- löin näytteenottoa pyytänyt maksaa näytteenotosta aiheutuvat kustannukset. Ympä- ristöterveyspalvelut neuvoo näytteiden ottamisessa ja auttaa tutkittavien analyysien määrittelyssä. Ympäristöterveyspalveluiden henkilökunta tai pyydetessä Savo-Kar- jalan ympäristötutkimus ottaa kaivovesinäytteet myös, jos näytteenotto vaatii erityistä osaamista.

Näytteen tuloksen ylittäessä ohjearvon esim. Elintarviketeollisuusliiton (ETL) ohjear- von tai lainsäädännössä määritetyn raja-arvon, otetaan pääsääntöisesti uusintanäyte tai uusintanäytteitä. Tutkimustulos johtaa myös toimenpiteisiin, esim. elintarvikkeen takaisinvetoon tai veden keittokehotukseen, mikäli näytteestä löytyy tautia aiheuttavia mikrobeja.

Muu näytteenotto

Nikotiinikorvausvalmisteiden valvonnassa ei käytetä näytteenottoa valvontakeinona. Tupakkalain valvonnassa käytetään pääsääntöisesti aistinvaraista arviota, tarvitta- essa voidaan turvautua näytteenottoon.

Valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaiset näytteet otetaan kunnan toimesta, mutta laboratoriokustannuksista vastaa asianomainen keskusviranomaisen. Tällaisia valvontaohjelmia ovat esimerkiksi vierasainevalvontaohjelma (näytteenotto alkutuot- antopaikoilla ja elintarvikehuoneistoissa).

5 VARAUTUMINEN

Ympäristöterveyspalveluilla on valmiussuunnitelma, jossa ohjeistetaan toiminta alueel- lamme mahdollisesti esiintyvissä ympäristöterveydenhuollon häiriö- ja erityistilanteissa. Valmiussuunnitelmaa on päivitetty vuoden 2020 aikana yhteystietojen osalta. Päivitystä jatketaan vuoden 2021 aikana ja valmiussuunnitelma viedään ympäristöterveyslauta- kunnan käsittelyyn vuonna 2021. Talousveden häiriötilannesuunnitelma on laadittu val- miussuunnitelman liitteeksi elokuussa 2017. Suunnitelmaa pyritään päivittämään ja yh- teen sovittamaan vuoden 2021 aikana.

Valmiussuunnitelmassa esitetään tarkemmin toimintaohjeet kussakin tilanteessa:

- Laaja elintarviketurvallisuuden häiriö / ruokamyrkytykset ja muut ravintoon liittyvät erityistilanteet
- Vesihuollon vakava toimintahäiriö tai talousveden käyttökeltomuus laajalla alu- eella / vesiepidemiat ja muut veteen liittyvät erityistilanteet.
- Vakava eläin- tai kasvitautiepidemia, zoonoosit
- Kemikaalionnettomuuteen varautuminen

- Maa- ja vesialueiden pilaantuminen käyttökelvottomaksi
- Radioaktiivinen laskeuma
- Energiaverkon suurhäiriö tai sähkösaantihäiriö

Ympäristöterveyspalvelut harjoittelee valmiutta erilaisiin häiriötilanteisiin sekä itse että muiden tahojen järjestämissä valmiusharjoituksissa vuosittain. Valmiussuunnitelma päivitetään tarvittaessa tai vähintään vuosittain. Seuraavan päivytyksen yhteydessä teemana on suunnitelman yhteensovittaminen muiden hallinnonalojen kanssa osana peruskuntien varautumissuunnittelua.

6. VIESTINTÄ

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Ympäristöterveyspalvelut pyrkii avoimeen ja kohdennettuun viestintään. Ympäristöterveyspalvelut tiedottaa valvontatoiminnastaan sekä ohjaa ja neuvoo paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamisessa sekä elinympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden turvaamisessa. Viestinnän osa-alueita ovat asiakaspalvelu, kohderyhmien opastus ja kouluttaminen sekä tiedottaminen eri keinoin ja eri tilanteissa.

Valvontayksikössä pidetään yhteisiä ns. tarkastajapalavereita noin kerran kuussa, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita ja kehitetään yhteisiä valvontakäytäntöjä. Valvontayksikön sisäistä viestintää/keskustelua käydään sähköpostein ja keskusteluin päivittäin. Koko ympäristöterveydenhuollon yhteisiä palavereita pidetään tarvittaessa, kaksi - kolme kertaa vuodessa. Vuoden 2020 alussa alkaneen COVID-19 epidemian takia terveystarkastajat ovat olleet pääasiassa etätöissä. Yhteisiä palavereita pidetään etäyhteyden välityksellä 1 – 2 viikon välein sekä aina tarvittaessa.

Vuonna 2020 on otettu käyttöön Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden Facebook – sivut, jolla viestitään ajankohtaisista ympäristöterveyteen liittyvistä asioista, julkaitaan ympäristöterveyslautakunnan esityslistat ja pöytäkirjat sekä annetaan kuntalaisille ohjeistusta ja neuvontaa.

Vuonna 2021 viestinnän teemana on varautuminen ja erityisesti COVID-19 virukseen liittyvä tiedottaminen.

6.1 Asiakaspalvelu

Terveysvalvonnalla on toimipiste Siilinjärven Innocumissa (Isoharjantie 6). Asiakaspalvelua hoitaa koko terveystarkastuksen henkilöstö. Toimistolla ei ole erillistä päivystysaika, mutta viranhaltijat ovat sovittaessa virka-aikana asiakkaiden tavoitettavissa paikanpäällä. Asiakastapaamisia voidaan tarvittaessa järjestää myös etäyhteyksin. Tarkastuskäyntien ja muiden asiakastapaamisten aikana ei kuitenkaan hoideta muita asioita. Tapaamiset järjestetään molempien osapuolten kannalta ensimmäisenä sopivana ajankohtana. Asiakaspalautteeseen reagoidaan mahdollisimman pian, ja asiaa käsitellään tarvittaessa viranhaltijoiden kesken.

6.2 Tiedottaminen

Yleisestä, koko valvontayksikköä koskevasta tiedottamisesta vastaa ympäristöterveysjohtaja ja eläinlääkintähuollon osalta vastaava eläinlääkäri.

Ympäristöterveyspalveluiden internet-sivuilla (www.siilinjärvi.fi) Siilinjärven kunnan alla tarkastellaan ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueita ja valvonnan järjestelyitä. Sivusto on rakennettu siten, että se palvelee sekä kuntalaisia että toiminnanharjoittajia. Sopimuskuntien internet-sivuilta on linkki ympäristöterveyspalveluiden sivuille. Ympäristöterveyspalveluiden Facebook-sivuilla tiedotetaan mm. ajankohtaisista ympäristöterveydenhuollon asioista.

Projektien tuloksista tiedotetaan ensisijaisesti yhteistyössä paikallislehtien kanssa.

Kohdekohtaisessa tiedottamisessa apuna käytetään VATI-ohjelmasta saatavia listoja ja Siilinjärven kunnan kohteiden osalta kunnan tietoverkkoa. Tiedottamisessa käytetään tilanteesta riippuen sähköpostia, kirjettä, puhelinta tai käymällä paikan päällä. Kiireellisissä tuotteiden takaisinvetotilanteissa tiedottamiseen käytetään lähinnä puhelinta.

Erityistilanteiden tiedottamisen ohjeet on annettu valmiussuunnitelmassa.

6.3 Kohderyhmien opastus ja kouluttaminen

Toiminnanharjoittajia opastetaan pääasiassa tarkastuskäyntien yhteydessä. Tarpeen ja resurssien mukaan toiminnanharjoittajille ja/tai kuluttajille pidetään tiedotus-, koulutus- ja keskustelutilaisuuksia heille kohdennetuista aiheista.

6.4 Yhteistyö

Ympäristöterveyspalvelut tekevät laajasti poikkihallinnollista yhteistyötä mm. rakennusvalvonnan, sosiaali- ja terveyspalveluiden, ympäristönsuojelun, kaavoituksen, pelastuslaitoksen, poliisin, aluehallinnon että keskusvirastojen kanssa.

Ympäristöterveyspalveluiden edustus on maakunnallisessa varautumisen työssä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä.

Yhteistyömuotoja on monia mm. yhteiset projektit, työryhmät, ohjausryhmät sekä keskustelu eri osapuolten välillä. Yhteistyön monet muodot mahdollistavat parhaan lopputuloksen ihmiselle terveellisen ja turvallisen ympäristön aikaansaamiseksi.

7. HENKILÖSTÖN KOULUTUS

Ympäristöterveydenhuollon kaikki tehtävät ovat lakisääteisiä. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön koulutusten osallistumismaksuihin on vuonna 2021 varattu yhteensä 7500 €, josta terveysvalvonnan osuus on 2100 € ja eläinlääkintähuollon osuus on 5400 €. Henkilöstö osallistuu mahdollisuuksien mukaan keskusvirastojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin ja aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin. Viranhaltijat hakeutuvat erityisesti oman erikoistumisalansa koulutuksiin. Koulutuksessa olleet henkilöt ovat velvollisia pitämään koulutuspalautteen tulosalueen muille

työntekijöille, jolloin koulutuksesta saadaan suurin mahdollinen hyöty. Terveysvalvonnassa ei ole tällä hetkellä riittävää osaamista asumisterveysasetuksen (545/2015) mukaisiin melumittauksiin. Vuoden 2021 aikana oli tärkeää hankkia terveystalvontaan tämän alueen osaamista, joskin koulutusta on huonosti saatavilla. Koulutussuunnitelma on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Koulutussuunnitelma vuodelle 2021

Koulutuspäivien nimi	Järjestäjä	Osallistujat
Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset koulutuspäivät	Ruokavirasto	1 - 2
Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset koulutuspäivät	STM, MMM, YTT ry	1 - 2
Ympäristöterveydenhuollon alueelliset koulutuspäivät	Ruokavirasto, MMM, STM, Valvira, AVI	1 - 2
Valtakunnalliset ympäristöterveyspäivät	THL ja YTT ry	2 - 3
Sisäilmapaja	Sisäilmayhdistys	1 - 2
Sisäilmastoseminaari	Sisäilmayhdistys	tarpeen mukaan
Eläinlääkäripäivät	Eläinlääkäriliitto	tarpeen mukaan
Tuotanto- ja kunnaneläinlääkäripäivät	Tuotantoeläinlääkäriyhdistys, kunnaneläinlääkäriliitto	tarpeen mukaan
Työnohjaus - ja koulutustilaisuudet	AVI Itä-Suomi/Evira/Valvira	tarpeen mukaan
Muut koulutustilaisuudet		tarpeen ja resurssien mukaan

8. SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ympäristöterveyslautakunta arvioi edellisen vuoden valvontasuunnitelman toteutumisesta kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Lautakunnassa käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta Itä-Suomen aluehallintovirastolle, josta se välittyy keskusvirastoille. Valvonnan kattavuuden ja kohdentumisen arviointiin sisältyy:

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuus
- erityyppisiin tarkastuksiin suunnitellun ja käytetyn ajan vertailu
- näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin, erityisesti talous- ja uimavesinäytteiden kattavuus
- valvonnassa esille tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi
- valvontaprojekteihin osallistuminen

- syyt mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja toimenpiteet (esim. päätökset, resurssitarpeet, toiminnan muuttuminen, painopisteiden tarkentaminen), joiden avulla tavoitteet toteutuisivat seuraavana toimintavuonna
- valvontaohjelmien ja –suunnitelman painopistealueiden valvonnan toteutuminen
- voimavarojen riittävyys
- voimavarojen jakautuminen osa-alueittain suunniteltuihin valvontatehtäviin ja muihin tehtäviin

Valvonnasta saatavat tulot ovat osa ympäristöterveyspalveluiden talousarvion mukaisia tuottoja, joilla katetaan osa ympäristöterveydenhuollon kustannuksista. Tulonlisäykset saattavat mahdollistaa ympäristöterveyspalveluiden lisäresursoinnit.

Liitteet

LIITE A Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman liite (6 s)

Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen, ohje 10503/4 https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/elintarvikehuoneistot/10503_4_riskiluokitusohje_140920.pdf

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

1 Elintarvikelain valvonta																
Valtakunnallinen valvontaohjelma											Paikallinen valv.suunnitelma					
Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskiluokka (toimintatyyppi)	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastusaika	Tarkastustiheys (krt/vuosi)	Tarkastusaika (h)	Kaavi		Tuusniemi		Lapinlahti		Rauta-vaara		Siilinjärvi		Yhteensä	
					Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021

Muu valmistus (esim. hunajan pakkaaminen)	0,35	1-3	0,35	2			1	1	1	1			1	0	3	2
Elintarvikkeiden myynti																
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	0,35-2	1-3	0,35-2	1-3	7	4	5	2	14	8	2	1	20	17	48	32
Elintarvikkeiden tarjoilu																
Ravintolatoiminta	0,5-2	2-3	0,5-2	2-4	1	1	6	6	5	5	2	2	18	18	32	32
Grilli- ja pikaruokatoiminta	0,35-1	1-3	0,35-0,1	2-3	2	0	1	0	1	1	1	1	8	5	13	7
Kahvilatoiminta	0,35-0,5	1-3	0,35-0,5	2-3	3	1	2	2	12	9	2	1	10	6	29	19
Pubitoiminta	0,5	1	0,35-0,5	2	1	0			1	1			2	1	4	2
Suurtalous, laitoskeittiö	0,35-3	2-4	0,5-1	2-3	1	0			3	2	1	0	6	5	11	7
Suurtalous, keskuskeittiö ja pitopalvelu	0,5-3	2-4	0,35-2	3-4	3	3	1	2	8	7	1	1	10	12	23	25
Suurtalous, tarjoilukeittiö	0,35-1	1-3	0,35-1	3	3	1	2	1	16	10			26	20	46	32
Elintarvikkeiden kuljetus	0,35	2	0,35	2-3			1	1	4	3			4	4	9	8
Kontaktimateriaalitoiminta	0,35-1	1-3	0,35-1	2-4			1	0	1	1			2	2	4	3
Alkutuotanto (eläintuotanto)																
Maidontuotanto	0,2	1-3	0,20	1-3	17	3	15	3	89	18	17	3	41	8	179	35

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

1 Elintarvikelain valvonta

Valtakunnallinen valvontaohjelma

Paikallinen
valv.suunni-
telma

Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskiluokka (toimintatyyppi)	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastusaika	Tarkastustiheys (krt/vuosi)	Tarkastusaika (h)	Kaavi		Tuusniemi		Lapinlahti		Rauta-vaara		Siilinjärvi		Yhteensä	
					Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021
Munantuotanto	0,2	1-3	0,2	1-3	0	0	1	0	3	0	1	0	1	0	6	0
Eläinten kasvatusta lihantuotantoa varten	*	1-3	*	1-3	15	0	12	0	58	0	5	0	25	0	115	0
Kalastus ja vesiviljely	0,3-*	1-3	0,3-*	1-3			2									
Hunajan tuotanto	*	1-3	*	1-3	2		2		6		1		7		18	
Metsästys																
Hyönteisten tuotanto																
Alkutuotanto (kasvin- ja siententuotanto)																
Sellaisenaan syötävien kasvien tuotanto	*	1-3			3		6		11				9		29	
Itujen tuotanto (hyväksyttävä alkutuotanto)	1	1-3	1	3												
Muu kasvin- ja sienten tuotanto	*	1-3			3		2		3		2		6		16	

*tarvittaessa

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

2 Terveydensuojelulain valvonta															
Valtakunnallinen valvontaohjelma			Paikallinen valv.suunnitelma												
Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastusaika (h)	Kaavi		Tuusniemi		Lapinlahti		Rauta-vaara		Siilinjärvi		Yhteensä	
				Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021

Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot															
• lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuitot	0,25	0,25	3	1	1	2	2	6	3			6	1	15	7
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot															
• hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat jne.	0,2	0,2	3-4	5	0	7	1	12	2	5	1	4	1	33	5
Liikunta ja virkistystoiminta															
• yleiset altaat	1	0,5-1	3-5					1	0			2	2	3	2
• yleiset uimarannat (sis. talviuintipaikat)	1	1	1-3	1	1	1	1	3	3	1	1	8	8	14	14
• yleiset liikuntatilat	0,2	0,2	3	2	0	1	1	4	0	1	0	8	2	16	3
Koulu tai oppilaitos															
• peruskoulu	0,3	0,3-1	5	1	1	1	1	6	3	2	1	11	5	21	11
• lukio, korkeakoulu, kansalaisopisto	0,3	0,3-1	5			1	1	2	0	1	0	2	1	6	2
• keskiasteen eril. oppilaitokset	0,3	0,3-1	5									2	2	2	2
Sosiaalihuollon palvelut															
• Päiväkodit ja vastaavat	0,3	0,3-1	2-5	1	1	3	3	9	1	1	0	18	8	32	13
• Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	0,3	0,3	5					2	1	1	0	1	1	4	2
• Vanhainkodit ja vastaavat	0,3	0,3	5	4	1	2	0	2	0	1	0	5	0	14	1
• Muut sosiaalialan yksiköt	0,3	0,3	5					1	0			3	1	4	1
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	0,25	0,2	2	4	4	2	2	3	3	1	1	11	2	23	12

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

2 Terveysturvallisuuden valvonta															
Valtakunnallinen valvontaohjelma												Paikallinen valv.suunnitelma			
Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastusaika (h)	Kaavi		Tuusniemi		Lapinlahti		Rauta-vaara		Siilinjärvi		Yhteensä	
				Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli1000 m ³ /d), riskiluokka 3	1	1-2	4-8					1	1			2	2	3	3
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle1000 m ³ /d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde, riskiluokka 3	1 (0,5 jake-lua)	0,2-1	3-6	4	2	4	3	15	11	7	6	14	14	44	36
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde, riskiluokka 2	0,5 (0,3 jake-lua)	0,2-1	1-6	1	1			8	3	2	1	1	1	12	6

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

3 Tupakkalain valvonta																	
Valtakunnallinen valvontaohjelma		Paikallinen valv.suunnitelma															
Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit	Tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastusaika	Tarkastustiheys (krt/vuosi)	Tarkastusaika (h)	Kaavi		Tuusniemi		Lapinlahti		Rauta-vaara		Siilinjärvi		Yhteensä		
					Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	Kohteet kpl	tarkastukset 2021	
Ravintola tai muu ravitsemistila, jossa erillinen tupakointitila	0,3	2	0,5	1									1	0	1	0	
Vähittäismyynti	0,5	2	0,3-0,5	2	5	3	4	3	12	9	4	2	20	10	45	27	